

■ Andrzej Jabłoński

Sprawozdanie z działalności Sekcji Archiwa Zakładowe Stowarzyszenia Archiwistów Polskich za lata 2017–2022

I. Władze sekcji

Prezydium Sekcji Archiwa Zakładowe w kadencji 2017–2022 działało w składzie:

przewodniczący – Andrzej Jabłoński,
wiceprzewodniczący – Norbert Smela,
skarbnik – Eugenia Szymczuk,
sekretarz – Andrzej Majchrzak,
członkowie – Ewa Suchmiel, Małgorzata Włodarczyk,
Przemysław Franciszkiewicz.

W trakcie kadencji – w roku 2021 – członkiem zarządu został Przemysław Franciszkiewicz.

II. Działalność organizacyjna

Wpływ na działalność sekcji – organizacyjną i merytoryczną – miała trwająca w latach 2020–2021 epidemia COVID-19, która doprowadziła do weryfikacji planów działalności w zakresie organizacji ogólnopolskich seminariów archiwalnych. W jej trakcie prace Prezydium Sekcji AZ prowadzone były przede wszystkim w formie kontaktów telefonicznych oraz wymiany korespondencji elektronicznej. Ogółem w latach 2017–2022 odbyło się 12 posiedzeń prezydium.

Podczas posiedzeń opracowywano plany pracy na każdy rok, przygotowywano wnioski o przyznanie dotacji celowych, ustalano tematykę oraz przygotowywano programy merytoryczne przedsięwzięć, omawiano sprawy organizacyjne, dokonywano podsumowań zrealizowanych zadań.

III. Działalność programowa

Kontynuując ideę wypracowaną w poprzednich kadencjach działalności sekcji (2002–2017), za podstawowy cel sekcji uznano potrzebę propagowania i upowszechniania wiedzy archiwalnej, a w szczególności nowoczesnych metod i narzędzi pracy wśród aktotwórców oraz osób odpowiedzialnych za działalność archiwów zakładowych, podnoszenie i doskonalenie kwalifikacji zawodowych archiwistów zakładowych. Realizacja tych celów odbywała się poprzez organizację ogólnopolskich seminariów archiwalnych z udziałem szerokiego grona archiwistów zakładowych, jak również specjalistów z różnych dziedzin archiwistyki. Do udziału w seminariach zapraszani byli i brali w nich udział przedstawiciele instytucji i archiwów zagranicznych. W mijającej kadencji sekcja zorganizowała dwa ogólnopolskie seminaria (XII–XIV). Podczas obrad wygłoszono 30 referatów, wzięło w nich udział ok. 250 uczestników.

4–5 czerwca 2018 r. odbyło się XIII Ogólnopolskie Seminarium Archiwalne pod hasłem **„Zabezpieczanie i ochrona materiałów archiwalnych – teoria i praktyka”**. W seminarium wzięło udział ponad 120 osób. Honorowy patronat nad seminarium objął wojewoda świętokrzyski, naczelny dyrektor Archiwów Państwowych oraz burmistrz Sandomierza. Uczestników seminarium powitali przedstawiciele współorganizatorów: Andrzej Jabłoński – przewodniczący Sekcji Archiwa Zakładowe Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Kazimierz Jaroszek – prezes SAP, Marek Bronkowski – burmistrz Sandomierza oraz Wiesława Kwiatkowska – dyrektor Archiwum Państwowego w Kielcach.

Przed rozpoczęciem obrad prezes Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Kazimierz Jaroszek udekorował odznaką **„Za zasługi dla Stowarzyszenia Archiwistów Polskich”** Kazimierza Nobisa – członka honorowego SAP oraz Eugenię Szymczuk – skarbnika Sekcji Archiwa Zakładowe SAP.

Celem seminarium była wymiana praktycznych doświadczeń związanych z zabezpieczaniem materiałów archiwalnych w zakresie zarówno ochrony danych osobowych, ochrony fizycznej, jak i działań zabezpieczających w wypadku klęsk żywiołowych. Podczas seminarium wygłoszono 16 referatów związanych z jego tematyką:

- Magdalena Sawicka (Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku) – EZD PUW w administracji publicznej – stan obecny i przyszłe wyzwania;

- Magdalena Różańska (Izba Administracji Skarbowej w Szczecinie) – Wpływ unijnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych na postępowanie z dokumentacją w archiwum zakładowym;
- Michał Witkowski (Archiwum Akt Nowych) – Profilaktyka zabezpieczania materiałów archiwalnych w archiwach zakładowych;
- Jan Basta (Archiwum Państwowe w Rzeszowie) – Postępowanie z dokumentacją w warunkach zagrożenia powodziowego. Z doświadczeń praktycznych Archiwum Państwowego w Rzeszowie;
- Paweł Tiunin (Artec) – Zagrożenia zbiorów archiwalnych i ich zwalczanie metodą dezynfekcji gazowej na przykładzie komory fumigacyjnej przy Pałacu Króla Jana III w Wilanowie;
- Stefan Kruczkowski (Polskie Radio SA) – Zasady teoretyczne i możliwości praktyczne bezpiecznego przechowywania i konserwacji fonograficznych materiałów archiwalnych;
- Wioletta Guzek (Biblioteka Publiczna m.st. Warszawa – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego) – Digitalizacja jako element ochrony zasobu historycznego w archiwum Biblioteki Publicznej m.st. Warszawa – Biblioteki Główny Województwa Mazowieckiego;
- Piotr Pawłowski (Archiwum Państwowe w Kielcach Oddział w Sandomierzu) – Legendarna historia Sandomierza;
- Ryszard Wojtkowski (Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych) – Budowa archiwów w Polsce. Stan obecny i perspektywy;
- Kazimierz Jaroszek (Archiwum Państwowe w Radomiu) – Funkcje archiwum państwowego – uwarunkowania architektoniczne i ich realizacja na przykładzie Archiwum Państwowego w Radomiu;
- Gunnar Teske (*Landschaftsverband Westfalen-Lippe LWL-Archivamt für Westfalen*) – Komunalne budownictwo archiwalne w Westfalii. Doświadczenia ostatnich 10 lat;
- Marek Ďurčanský (*Institut Historii Uniwersytetu Karola i Archiwum Uniwersytetu Karola w Pradze*) – Między analogową przeszłością i digitalną przyszłością? Zabezpieczanie i bezpieczeństwo archiwaliów w archiwach szkół wyższych Republiki Czeskiej;
- Agnieszka Germasińska (Urząd m.st. Warszawa) – Konserwacja archiwaliów w Urzędzie m.st. Warszawa – początki i praktyka;
- Roman Tyrna (PHU Beskid Plus sp.j.) – Wymagania stawiane opakowaniom archiwizacyjnym określone w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzic-

twą Narodowego z 20 października 2015 r. wobec najwyższych standardów normy ISO 16245;

- Jolanta Louchin (Archiwum Państwowe w Warszawie) – Konserwacja masowa w archiwach. Założenia i praktyka w archiwach państwowych;
- Dariusz Greń (Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa) – Właściwa organizacja i funkcjonowanie instytucji oraz jej archiwum z punktu widzenia profilaktyki archiwalnej.

Referaty skłoniły uczestników do ożywionej wymiany poglądów oraz wielu pytań. Przedstawiciele sponsorów seminarium: firmy BESKID PLUS sp.j. – Roman Tyrna, Sawo Recykling sp.j. oraz IGB Mazowia, przedstawili ofertę swoich firm. W ramach programu seminarium zorganizowano zwiedzanie Starego Miasta i podziemi Sandomierza. Według ankiety przeprowadzonej wśród uczestników seminarium, jego poziom organizacyjny został oceniony na 4,9 (w skali od 1 do 5), poziom merytoryczny w zakresie doboru tematów na 4,9, a w zakresie poziomu wystąpień – 4,9.

28–29 maja 2019 r. odbyło się XIV Ogólnopolskie Seminarium Archiwalne pod hasłem **„Archiwa wyodrębnione w polskiej sieci archiwalnej”**. W seminarium wzięło udział ponad 130 osób. Honorowy patronat nad seminarium objął wicemarszałek Senatu RP Adam Bielan, dr Paweł Pietrzyk naczelny dyrektor Archiwów Państwowych oraz prezydent miasta Płocka Andrzej Nowakowski. Uczestników seminarium powitali przedstawiciele współorganizatorów: Andrzej Jabłoński – przewodniczący Sekcji Archiwa Zakładowe Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Kazimierz Jaroszek – prezes SAP, dr Paweł Pietrzyk naczelny dyrektor Archiwów Państwowych oraz dr Tomasz Piekarski – dyrektor Archiwum Państwowego w Płocku.

Celem seminarium było przedstawienie roli miejsca archiwów wyodrębnionych w polskiej sieci archiwalnej, ukazanie ich specyfiki oraz przybliżenie ich zasobów szerszej rzeszy archiwistów, zarówno państwowych, jak i zakładowych. Spotkanie było okazją do omówienia wspólnych problemów i wymiany doświadczeń między pracownikami archiwów wyodrębnionych. Dzięki zaproszonym gościom z zagranicy, uczestnicy mogli poznać niektóre aspekty działania archiwów wyodrębnionych w Niemczech i na Węgrzech.

Podczas seminarium wygłoszono 15 referatów związanych z jego tematyką. Obrady rozpoczęło wystąpienie naczelnego dyrektora Archiwów Państwowych dr. Pawła Pietrzyka, który przedstawił spostrzeżenia na temat funkcjonowania archiwów wyodrębnionych, zwracając uwagę na wielkość

olbrzymich zasobów zgromadzonych w tych archiwach i potrzebę szerszego dostępu. Następnie zostały przedstawione następujące referaty:

- Piotr Borysiuk (Komenda Główna Policji) – Specyfika funkcjonowania archiwów wyodrębnionych w Polsce – aspekty prawno-historyczne i strukturalne;
- dr Anna Barszcz (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów) – Elektroniczne zarządzanie dokumentacją w instytucjach posiadających archiwa wyodrębnione z perspektywy doświadczeń archiwisty i koordynatora czynności kancelaryjnych;
- Katarzyna Kornak (Akademia Marynarki Wojennej), Ewa Pałka (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów) – Udostępnianie materiałów archiwalnych w archiwach wyodrębnionych w świetle obowiązujących przepisów prawa;
- Małgorzata Snopkowska, Szymon Różyński (Archiwum Wojskowe w Toruniu) – Zasób Archiwum Wojskowego w Toruniu oraz jego kształtowanie;
- dr Adam Dąbrowski (Archiwum Akt Nowych) – Materiały archiwalne z archiwów wyodrębnionych w zasobie Archiwum Akt Nowych (przejmowanie i charakterystyka zawartości);
- dr Gergő Bendegúz Cseh (Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára) – Education and public dissemination of knowledge in the archives of the secret services;
- dr Tomasz Piekarski (Archiwum Państwowe w Płocku) – Tysiąc lat Płocka, siedemset lat archiwów płockich, sto lat Archiwum Państwowego w Płocku;
- Gerhard Fürmetz (Bayerisches Hauptstaatsarchiv) – Polizei- und Geheimdienst-unterlagen seit 1945 in den Staatlichen Archiven Bayerns – Übernahme, Erschließung und Benützbarkheit;
- mjr Karol Jaros (Agencja Wywiadu) – Archiwa wywiadu;
- Jakub Kolanowski (Ministerstwo Spraw Zagranicznych) – Organizacja i funkcjonowanie archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych;
- dr Janusz Kuligowski (Kancelaria Prezydenta RP) – Archiwum Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – organizacja, zasób, udostępnianie;
- dr Wojciech Kulisiewicz (Kancelaria Sejmu RP) – Charakterystyka zasobu Archiwum Sejmu oraz metody jego opracowania i zabezpieczania;
- Robert Kubaś (Kancelaria Senatu RP) – Niektóre aspekty działania Archiwum Senatu – historia, zasób, zakres działania, elektroniczna przyszłość;
- płk dr hab. Ryszard Techman (Archiwum Straży Granicznej) – Archiwum Straży Granicznej – powstanie, dzieje, zasób;

W trakcie dyskusji, w opinii wielu uczestników, spotkanie takie było bardzo potrzebne i pokazało, że badanie olbrzymiej sfery życia państwa polskiego nie będzie możliwe bez dostępu do zasobów archiwów wyodrębnionych.

W ramach programu seminarium zorganizowano zwiedzanie Starego Miasta i zabytków Płocka oraz Archiwum Państwowego w Płocku, które przygotowało z tej okazji okolicznościową wystawę najciekawszych dokumentów.

W roku 2020 ukazało się wydawnictwo Studia, Materiały Stowarzyszenia Archiwistów Polskich: *Archiwa wyodrębnione w polskiej sieci archiwalnej* pod red. Andrzeja Jabłońskiego. W publikacji zebrane zostały materiały z XIV Ogólnopolskiego Seminarium Archiwalnego odbytego w maju 2019 r. w Płocku.

W pierwszej połowie lutego 2020 r. uzgodniono tematykę, termin i miejsce kolejnego, XV ogólnopolskiego seminarium archiwalnego organizowanego przez sekcję. Omówiono kwestie organizacyjne XV OSA. Ustalono, że seminarium zostanie zorganizowane we współpracy z Archiwum Państwowym w Malborku. Seminarium miało być poświęcone przede wszystkim zabezpieczeniu dokumentacji w archiwach zakładowych i składnicach akt. Ustalono termin seminarium na koniec maja 2020 r. Dokonano wstępnej kalkulacji kosztów.

Podczas rozmów przeprowadzonych z kierownictwem Archiwum Państwowego w Malborku uzyskano aprobatę i deklarację włączenia się archiwum do organizacji seminarium. Otrzymano również wstępne propozycje miejsca seminarium (sala konferencyjna) oraz bazy hotelowej.

Niestety, sytuacja wynikająca z rozwijającego się stanu epidemii COVID-19 i wprowadzane obostrzenia sanitarne wymusiły decyzję o odstąpieniu od organizacji seminarium w 2020 r. Trwająca epidemia nie pozwoliła na organizację kolejnych ogólnopolskich seminariów archiwalnych w latach 2020–2021.

Organizacja ogólnopolskich spotkań archiwistów była możliwa dzięki dotacjom przyznawanym przez Zarząd Główny SAP na działalność sekcji, jak również dotacjom celowym. Prezydium zabiegało także o pozyskiwanie sponsorów, którym umożliwiano podczas seminariów prezentację swoich produktów i propozycji rozwiązań.

Sponsorami seminariów były następujące firmy:

- BESKID PLUS sp.j.,
- ELO Digital Office Pl sp. z o.o.,
- Emix,
- Digital-Center sp. z o.o.,
- Sawo Recykling sp.j.,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „ROL-MOT” Ciepeliów sp. z o.o.,
- Polski Cukier,

- IGB Mazowia,
- Artel Ochrona Dóbr Kultury.

Swoją działalnością Sekcja Archiwa Zakładowe w kadencji 2017–2021 pozytywnie i na trwałe wpisała się w szerokie spektrum działań Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. W ankietach przeprowadzanych wśród uczestników seminariów organizowanych przez sekcję bardzo wysoko oceniany był ich poziom organizacyjny i merytoryczny w zakresie doboru tematów oraz w zakresie poziomu wystąpień.

XIII Ogólnopolskie Seminarium Archiwalne pod hasłem „**Zabezpieczanie i ochrona materiałów archiwalnych – teoria i praktyka**” (Sandomierz, 4–5 czerwca 2018 r.)

XIV Ogólnopolskie Seminarium Archiwalne pod hasłem „Archiwa wyodrębnione w polskiej sieci archiwalnej” (Płock, 28–29 maja 2019 r.)

